

Haberler > Yazarlar > Murat Yetkin > Avrupa izleyecek de öyle mi düzelecek?

Murat Yetkin

Avrupa izleyecek de öyle mi düzelecek?

26 Nisan 2017

Bu ara pek çok konuda dünyada ilklere imza atıyor Türkiye, ama ne yazık ki pek sevinemiyoruz.

Bir gün bakıyorsunuz parası dolara karşı en fazla değer kaybeden ülke oluyoruz, diğer gün en fazla gazetecinin, yazarın hapiste olduğu ülke ilan ediliyoruz, şimdi de bu Avrupa Konseyi'nin (AK) Türkiye'deki demokrasiyi izlemeye alması konusu.

Hayır, Türkiye'yi demokrasinin işleyişindeki gerilemeler iddiasıyla ilk defa izlemeye almıyor AK. Ama bir kez o listeden çıkarıldıktan sonra yeniden dâhil edilen ilk ülke oldu maalesef; hem de kurucu üyelerden birisi olduğu halde.

Avrupa Konseyi'nin Parlamenterler Meclisi (AKPM) ki Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu 2010-

2012 arasında başkanlığını yapmıştı, bu “izleme” işleyişini 1992’de Sovyetlerin dağılması ardından kurdu; Türkiye’nin de oyuyla kuruldu yani.

Amaç o zamana dek komünist parti yönetimlerinde olan Doğu Avrupa ülkelerini Batı Avrupa’nın demokratik düzeyine hazırlamaktı. Bu nedenle bütün Doğu Avrupa ülkeleri izlemeye alındı.

Bu arada bir parantez açalım; dün, 25 Nisan’da AKPM’de Türkiye’nin dâhil edildiği liste bir “denetim” listesi değil bir “gözlemeleme”, ya da “izleme” listesidir, İngilizcesi “monitoring”, gözetim, gözlemeleme anlamında.

Parantezi kapatıyoruz, Doğu Avrupa ülkelerinin üye yapıp izlemeye alındığı listede Türkiye yoktu, Türkiye o listeyi oluşturan kuruculardandı.

Ancak o arada Avrupa Birliği bir siyasi birlik olmaya karar verdi, 1993’te Kopenhag Siyasi Kriterleri yayınlandı. AB tabii ki Avrupa Konseyi ile aynı değildi. Ama örneğin Konsey’in Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini temel yasa kabul ediyor, kendi anayasası ve ortak hukuku olmadığı için de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarını içtihat sayıp, çalışması halinde kendi kanunlarına üstün kabul ediyordu.

Türkiye için sorunlar orada başladı. Türkiye 1996’da, kurucusu olduğu Konsey tarafından izleme listesine alındı. Türkiye’de yine PKK ile mücadelenin öne çıktığı, işkence iddialarının sıradanlaştığı, faili meçhul cinayetlerin utanç verici düzeye ulaştığı, yolsuzlukların hükümet devirir hale geldiği, hükümetinin (28 Şubat süreci) askerlerin baskısı altına alındığı, Türkiye’nin komşularıyla, özellikle NATO müttefiki Yunanistan ile (Kardak kayalıkları nedeniyle) ilişkilerinin kötüleştiği bir dönemdi.

Türkiye o listeden ne zaman çıkabildi, biliyorsunuz, değil mi?

Hayır, Abdullah Öcalan’ın yakalanıp, idama mahkûm edildiği halde infazının ertelendiği, Türkiye’nin AB üyeliğine ehil sayıldığı 1999 yılında değil.

Türkiye AB üye adaylığına ehil sayıldığında dahi “izleme” listesinde tutulmaya devam etmişti. Ne zaman mı çıkarıldı?

AK Parti hükümetinin kuruluşundan bir yıl sonra, 2002’de iktidara gelip, Meclis’teki tek muhalefet partisi CHP’nin de desteğini alarak bir dizi reformu görülmemiş bir süratle Meclis’ten çıkartmasından sonra, 2004 yılında.

O reformların adı, “AB Uyum Yasaları” kondu. Çünkü AB ile bütünleşme, Türkiye Cumhuriyeti’nin Meclis kararıyla “Ulusal Program” adı altında kabul edilen tek stratejisi sayılmıştı daha önce.

O reformlar arasında idam cezasının kaldırılması da vardı, AİHM kararlarının Türk yasaları ile çeliştiği durumlarda geçerli sayılması da.

Bu aslında AK Parti hükümetine, onun lideri Tayyip Erdoğan'a açılmış bir krediydi de.

Batı Erdoğan'a ve AK Parti'ye güveniyor, o nedenle de geniş bir kredi açıyordu o dönem.

Bunun birkaç nedeni vardı:

- Erdoğan, ustası Erbakan'dan ayrı olarak İslami söylemdeki "Adil düzen" yerine piyasa ekonomisi kurallarını geçerli sayacağını ve Erbakan'ın "Hristiyan kulübü" diye kötülediği AB'nin demokratik ilkelerini hedeflediğini ilan etmişti.

- Erdoğan, Türkiye'de demokrasinin önündeki en büyük engel olarak askerlerin siyasete müdahale iştahlarını görüyor, bununla mücadele etmeye kararlı görünüyordu. Bu da Batılıların basmakalıp ifadeyle Kemalist ordunun Türkiye'de demokrasi önünde tek engel olarak görme algılarıyla örtüşüyordu.

- Erdoğan, doğrusu kendisini hiçbir zaman "ılımlı İslamcı" diye tanımlamadığı, hatta bu tür sınıflandırmalara karşı olduğu söylemesine karşın, Batı, yani ABD ve AB tarafından, kendi kafalarındaki "ılımlı İslam" modelinin tutması muhtemel örneği görülüyordu.

İşin rengi aslında Arap Baharı sırasında Suriye iç savaşı ve terörle mücadele üzerine yaşanan görüş ayrılıklarıyla dönmeye başlamıştı. Ama PKK ile 2012'de kurulan dolaylı diyalog, hem kan dökülmesini durdurmuş, hem de Kürt meselesine kalıcı çözüm umudu doğurmuştu; vaziyeti idare eden oydu.

İlk dönüm noktası 7 Haziran 2015 seçimleri oldu. AK Partinin Meclis çoğunluğunu yitirmesi ve Erdoğan'ın başkanlık hedefinin tehlikeye düşmesi bir yana, demokratik yaşamı etkileyen bir dizi gelişme meydana geldi. Bunlar arasında PKK'nın yeniden terör eylemlerine başlaması, diyalogun son bulması, IŞİD'in Türkiye'yi kana bulayan eylemlere başlaması, PKK'nın hendek-barikat kalkışması ve güvenlik güçlerinin buna misliyle karşılık vererek, o günlerin deyimiyle "ülkenin 90'lara dönmesi" vardı.

İkinci dönüm noktasıysa 15 Temmuz 2016 kanlı askeri darbe girişimi oldu. Çoğu vatandaşın "artık

İKİNCİ DÖNEM NOKTASIYSA 15 TEMMUZ 2016 KANLI ASKERİ DARBE GİRİŞİMİ OLDU. ÇÜĞÜ VATANDAŞINI "ARLIK OLMAZ" DEDIĞİ NOKTADA, ÜSTELİK KEMALİST DEĞİL, FETHULLAH GÜLEN'İN GİZLİ ÖRGÜTÜ ÜYESİ ASKERLER TARAFINDAN KALKIŞILAN BİR DARBE İDİ BU.

Girişim hükümetin, muhalefetin, halkın ve darbeye karşı duran askerlerin direnişiyile bastırıldı. Ancak hemen arkasından ilan edilen Olağanüstü Hal, "terörle mücadele" gerekçesiyle toplu tutuklamalardan işten çıkarmalara, mal müsaderesinden yargıyı geciktirmek suretiyle fiili cezalandırmaya dek tartışmaya açık uygulamaları getirdi.

Başbakan Binali Yıldırım'ın "Kendimize OHAL'de sandığa gidiyor dedirtmeyiz" sözüne rağmen, OHAL altında referandum sandığı kuruldu. Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, oy değerlendirme usulsüzlükleri iddiaları altında bu sandıktan bütün icra gücünü, yargıyı büyük ölçüde etkileme gücünü ve parti başkanı sıfatıyla Meclis'in yasama istikametini belirleme gücünü elinde toplayarak çıktı.

Dahası, Avrupa siyasetinin "kırmızı çizgisi" sayılan idam cezasını geri getirme vaatleri günlük siyasetin parçası haline geldi.

Uzatmayalım, geldiğimiz noktada Arnavutluk, Azerbaycan, Ermenistan, Bosna-Hersek, Gürcistan, Moldova, Rusya ve Ukrayna ile birlikte "izlemeye" alındık. İlk defa tekrar alınan ülke olduk.

Cumhurbaşkanlığı, hükümet tepkili... Bu kararlar Avrupa'nın "PKK, FETÖ dahil" terör örgütlerine cesaret verdiğini söylüyorlar.

Ne yazık ki bu açıklamaların bile o örgütlerin Avrupa siyasetinde şu anda Türkiye Cumhuriyeti hükümetinden daha mı fazla etkisi olduğu soru işaretlerine yol açacak türden olduğunu görmüyorlar.

Peki, bu karar, Erdoğan ve AK Parti tarafından Batının kendilerine açtığı kredinin tükenmekte olduğu, belki tükendiğine dair güçlü bir işaret olarak mı okunacaktır? Hiç zannetmiyorum. Tersine, şakşakçıların "Haklı olduğumuz ispat olundu" türünden yorumlarına itibar edilme ihtimali daha yüksek.

Peki, Erdoğan ve AK Parti bu karar ile "Biz nerede hata yapmış olabiliriz?" türünden bir özeleştiri sürecine girecek, demokrasinin kalitesin, düşüren bazı adımları düzeltecek midir? Çok arzu etmekle beraber, onu da sanmıyorum. Tersine, "Haçlı zihniyet bizi yıllarca aldatmış" görüşü daha da yükselebilir.

Ne olacağını size söyleyeyim.

Bu ülkenin nitelikli demokrasiye, yani adil seçimlere, yargı bağımsızlığına, denge ve denetlemeye,

basın özgürlüğüne filan inanan insanları, “Sizi bu kara listeye sizin iyiliğiniz için aldık” ikiyüzlülüğü ile dışlamayı dayanışma gösterilerinin bir parçası gören Batılı siyasetçilere acı acı gülümseyecek ve doğru bildikleri yolda sadece kendi güçlerine güvenerek yürümeye devam edecekler.

HER YERDE HÜRRİYET

DİĞER KANALLAR

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[RSS](#)

[Kişisel Verilerin Korunması](#)

[Hürriyet Kurumsal](#)

[Bize Ulaşın](#)

Hürriyet
com.tr

© Copyright 2022 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş